

Hatvan éve halt meg Berecz Skolasztika

Az alföldi nagybirtokokat a XX. század elején és az első világháborút követően sok helyen parcellázták. Elsősorban szőlőket, egész szőlőségeket telepítettek nagy kiterjedésben: vincellérek, kisbirtokosok, bérlők szállták meg a homokot. Ezek a kistanyasok, szőlőművelők túlnyomó részben feltörekvők, a zsellérsorsot elhagyó katolikusok voltak. A török idők óta fennállott települések közé ékelődtek be; ott voltak a református falvak között vagy akár a katolikus községek közelében, jobban mondva távolában. Sokáig nem is lehetett észrevenni őket.

Igy ment végbe a tiszazugi legelők, kiirtott erdőségek elfoglalása is. A XX. század elejétől valóságos kis gyarmatosítás indult e területre. A betelepülést csak fokozta, hogy a századvégi nagy filoxéra veszedelemtől ez az immunis homokterület mentes maradt. Nemcsak a környező falvak elszegényedett katolikus népe kereste itt megélhetését (Kunszentmárton, Csépa, Szelevény, Tiszakürt), hanem az Alföldet járó csoportok is lehetőséghez jutottak a tiszakürti, tiszazugi nagybirtokosok parcellázásai folytán.

Új tanyavilág keletkezett, a maga sajátos körülményeivel. Népeiségének hamarosan súlyos jellemzője lett az elzártság, a gazdasági erőtlenség, a máról holnapra élés bizonytalansága, a közegészségügy siralmas állapota, az analfabétizmus lehúzó béklyója. Mindezt csak tetézte a lelki elnyomorodás, a vallási élet teljes hiánya.

A katolikus szórványok sorsa alföldi méretű gond lett. Ennek megoldására tette föl az életét a váci püspökké 1919-ben kinevezett Hanauer Árpád István, nagyon jól tudva, hogy ehhez mindenekelőtt papokra, lelkes, buzgó misszionáriusokra van szükség. Csaknem negyedszázados püspöksége alatt igazi apostolok raja ment ki az Alföldre, a „magyar Afrikába”, a tanyak közé, s a kicsiny falvakba. A pasztorizációs helyzet az 1940-es évekre sokat veszített súlyosságából.

Az 1920-as évek elején azonban a hiányok még kiáltóak, s különösen a Tiszazugban. Mindezekről, s arról, hogy a homoki ember számára mennyire alapvető igény volt a lelki gondoskodás, a hit, a tartozni valahová s a szeretet kérdése, bizonyosságot kaphatunk egy törékeny, de hitében és elszántságában megingathatatlan hitoktatótól, Berecz Skolasztika tiszazugi munkásságából.

A tiszaújfalui zárdateplom – 1942.

Berecz Skolasztika, keresztnévén Erzsébet, alig élt 34 évet (1898–1932). Élete néhány egész rövid mondatban elmondható. Alsóságon született. Celldömölkön töltötte gyermekkorát, 24 éves, amikor elhagyja a családi otthont. Miután magánúton végezte a képzőt, egy esztendeig Pápán járta a negyedik osztályt, 1921-ben képesítőzött. 1922–1927 között Tiszaugon, Tiszakürtön, Csépan a tanyai katolikusok között működött mint hitoktató. 1927-ben többedmagával és mások segítségével egy kis szerzetet alapított Tiszaújfalun, a Steermajorban, öt évig volt ennek előjárója.

Alig hihető, mekkora gazdagság, mennyi szín tölti ki ezt a szürke életkeretet. Hanauer püspök így ír Berecz Erzsébetről 1932-ben: „Nehéz megmondani, de mindnyájan tudjuk, mi volt a kedves Skolasztika nővér. Mosolygó kedvessége a gyermekkor megőrzött ártatlanságának és a Szentlélek kegyelméből élvezett lelki békének volt tükröződése. Nem akart több lenni egy szál fehér virágnál az Isteni Szív kertjében. Napsugár volt, amely ahol csak megjelent, békét jelentett és Isten szeretetére buzdított. Tudott örülni mindennek, ami Istentől vagy jó embertől jött... Az egyszerűség, alázatosság, jóság és béke sugárzott tekintetéből és szavaiból. Isten kedvence volt, a gyermekek természetességével járta a tökéletesség útját.”

A jelen írásnak nem lehet feladata a rászorultakért szinte az önfeláldozásig fáradozó nővér életútjának még csak vázlatos bemutatása sem. Radó Polikárp a Tiszazugi történet című kiváló munkájában – hiteles források alapján – méltóan feldolgozza Berecz Skolasztika életét. Mi az akkori Tiszazug sajátos világába kívánjuk elvezetni az olvasót, elsősorban a szerzetesnő által ott tapasztaltak bemutatásával.

A szőlőség hitoktatója

A minden pasztoráció nélkül élő tiszaugi szórvány-katolikusok helyzetén először Fechtig Adél tiszaugi bárónő, Steer Ferenc felesége próbálkozott segíteni. Az ő kezdeményezésére – Kűhár Flóris pannonhalmi főapát közvetítésével – került el Berecz Erzsébet Ugra hitoktatónak. A fiatal leányt az egyre erősödő és tudatosuló apostoli lelkiülete vezette erre az

útra. Megértette és kezdettől mélységesen komolyan vette feladatát. Indulása előtt még elment Pannonhalmára, amiről így ír a főapátnak: „Szeretném, hogy az a kövekben élő lélek oly mélyen átjárna egész lényemet, hogy csodás erejével az Alföld futóhomokjában is megkövesedett, sziklaszilárd hitet teremthetnék.” Vácra is elutazott, hogy missziójára főpásztori áldást kérjen. A püspök meleg szavai és áldása már vállalkozásának kezdetét jelentették.

1922. november 10-én érkezett meg Tiszaugra. Az ugi kúriában Steerné és férje, valamint a Steerek gyerekeinek tanítónője, Hajós Ida várták. Érkezéséről Hajós Ida a következőképpen emlékezik meg:

„Vártunk valakit, nem is tudtuk, hogy kit – egy kis tanítónőt, aki valamit fog csinálni itt a tiszaugi, tiszakürti határban lakó elhagyott szegény emberek, gyermekek között – magunk sem tudtuk, hogy mit. Délelőtt tíz óra tájban befordult a hintó a veranda elé, s Balázs Benedicta nővér kíséretében két fiatal leány lépett ki belőle. Egyik szőke, göndörhajú, nevető-kék szemű, bájos kis teremtes; nagy, ragyogóan fehér homloka, rózsás arccsokája, kedves kis alakja eleven mozdulataival rögtön beopta magát szeretetünkbe. Egy nagy nyaláb fehér krizantém volt a karján, mi olyan kedvesen keretezte az első benyomás örökké belém vésődött képét. Csengő hangján egészen elfogulatlanul rögtön a virágait mutatta meg, hogy: a kecskeméti oblaták küldték a jó Méltóságos Asszonynak... A másik kis leánya húga, Jucika volt, ki elkísérte nővérkéjét erre a nagy missziós útra. Az úgynevezett „középső vendégszobába” költöztették Bözsikét. Legelső gondja volt... a celledömölki apát úrtól kapott bronz álló feszületet elővenni, a nagy zöld íróasztalon elhelyezte, s a kecskeméti krizantémumból pár szálát egy hosszú vázában a feszület mögé illesztett, hogy a fehér virágok valósággal átkarolták... Úgy látott csak a maga dolgai után.”

Bözsike érzelmeit hamarosan megérkezése után egy kis versben rögzítette:

*Te légy a vágyam,
Te töltsd be a lelkem,
Fogadd el szívemet,
S engedd, hogy szeressen,
Te édes, Te fehér, Te csodáslelkű Mester!*

A báróékat nagyon hamar megszereti. A család mindenben segítségére van. „Valóságos öröm köztük az élet” – írja egyik levelében. Bözsi megfigyelőképpessége bámulatra méltó. Alig van ott egy-két hétig, már jól ismeri a helyzetet, és látja a teendőket. Megérkezése után egy hónappal így tájékoztatja a főapátot: „A legközelebbi falusi plébánia csak a mi lakásunktól is két órai út könnyű kocsin és jól tartott lovakkal. Hogy esőzés vagy olvadás idején meddig tart, fogalmam sincs, mert ilyenkor majdnem tengelyig süllyed a kerék. A tőlünk még 3-5 km-re fekvő községek és telepek szintén e plébániához tartoznak. Számukat biztosan nem tudom, de elég sok van. Ezen filiák lakói a nagy távolság és rossz utak miatt éveken át nem jutnak sem szentmiséhez, sem a szentségekhez, sőt még utolsó útjukra is kalvinista pap kíséri őket. Képzeltető, mily lelki nyomorban tengődik itt a katolikus nép. Vannak felnőtt férfiak, kik még a helyes keresztvetést sem tudják.”

A Mária Kongregáció című folyóirat 8. száma közli a pápai tanítóképző igazgatójához Ugról küldött levelét. Ebben az egyik első hittanóráján tapasztaltakról ezt írja: „Két óra járásnyira vannak a plébániától és papot csak nagyon ritkán látnak. Mikor először feltettem a szuggeraló kérdést: Ügye kicsikéim, ti tudjátok, ki volt a Jézuska? – hát öven gyermek közül egy sem akadt, aki meg tudta volna mondani. Csak néztek, mint a kis halak. Mikor a primitív kis szemléltető képet megmutattam nekik, a legtöbb gyermek a glóriás szalagot tartó angyalt hitte a Jézuskának.”

A felnőttek vallási tudatlanságáról is beszámol az igazgatónak: „Rettenetes e nép elhagyatottsága. Vannak megöszült emberek, akik a keresztségen kívül semmi katolikus funkcióban nem részesültek. Soknak még a keresztséget is a református pap adta fel... Évtizedeken át nem jutnak el a templomba, sem hozzájuk nem megy senki, aki a Mester boldogító tanait hirdesse nekik, és mert a lelkük jó és vágyódik valami táplálék után, hát megtanulják a református hittant... De sokan vannak olyanok is, akik bár még azt sem tudják, mit jelent, mégis büszkesen vallják, hogy katolikusok, noha kezüket, azt a munkában megkérgesedett becsületes magyar kezét a kereszttetresre is úgy kellett megtanítani, mint nálunk az óvodás gyermekekét... Őt filia tartozik hozzám, de sajnos a roppant távolság és részben az aránytalanul nagyobb református többség miatt csak háromban működhetem,

mint hitoktató. Egész napot venne igénybe, ha naponként csak egy-két órát is akarnék a távolabbi helyeken tartani... Már alig várom a tavaszt, mert akkor Isten segítségével tán itt is megkezdhetem az ugartörést és maghíntést."

A szőlőségek között, mint írja 1922 decemberében „felfedezett” egy iskolát: „A múlt héten felfedeztem egy protestáns iskolát, ahol 186 katolikus gyermek tanul, s hitoktatásban eddig nem részesült. Ez az iskola hű megtestesülése a katolikus nemtörődömségnek. 256 tanulója közül 186 katolikus, de azért kálviniista tanítónőt tartanak, dacára, hogy községi iskola. A tanítónő egyébként igen kedves és szívesen engedett heti két órát a katolikus hittanantásra. Így most három iskolában tanítok, hol a munka mellett igen sok örömöm van."

Az említett öt filia a csépai plébánia filiái közé tartozott: a tiszzaugi Tüzes, a kürti Öreg Szőlő, Bogaras, Tópart és Priblak tapolás. A két utóbbiban még csak tájékozódni volt lehetősége Erzsikének. Közvetlenül tapasztalva azonban a „szörnyű valóságot”, egyre erősödik tenni akarása. Tanít, istentiszteletet tart, szervez. Sürgős segítségért fordul a bencésekhez: 1922 karácsonyára papokat kér Pannonhalmáról, azzal érvelve, hogy „itt a nép nem hibás! Csak foglalkozni, törődni kellene vele”.

Első iskoláját Tüzesen hozta létre egy üresen álló kis ház kibérlésével (Missziós-iskolának nevezte el). Már öt nappal megérkezése után kiszemelte magának ezt az épületet, mint erről Kúhár főapátnak beszámol: „A mai nap biródtalmam egyik felére nézve (4000 kat. hold) nagy fontosságú dátum. Csaknem a szőlőség közepén kaptam egy házacskát, melyben meglehetősen nagy szoba áll rendelkezésemre. Ez lesz a mi templomunk, iskolánk, munkatermünk, szórakozóhelyünk.” A tiszzaugi iskolában szabályszerű „beiratkozást” rendelt el. Erről Hajós Ida a következőképpen nyilatkozik: „Bözsike megkezdte a beiratást. Jöttek seregesen legények, leányok, asszonyok, férfiak, ki írni, olvasni, ki számolni, ki kézimunkázni szeretett volna. Míg egy férfi aztán kérelmével szíven találta Bözsikét: Kisasszony, a hitemre tanítson meg! Ennyire felnőttem, de a vallásomról nem tudok semmit.”

A csakhamar lázasan megindított munkáról beszámol ő maga: „Legtöbb dolgot, de egyúttal legtöbb örömet is a missziós-iskola nyújt. Tanítványaim száma ott tán a 200-at is felülhaladja. Oda legnagyobb részben felnőttek járnak. Megtörténik, hogy egyszerre három nemzedék hallgatja szavaimat: nagypapa, apa és fiú egyszerre tanulja a keresztségét, a Miatyánkot és szent hitünk főbb tanításait... A hittonon kívül persze sok mindent tanítok a missziós-iskolában. Fölváltva jönnek a gyermekek, nők és férfiak. A buzgalom határtalan! Leányaim és asszonyaim kötnek, horgolnak, hímeznek, fonnak, varrnak, s anélkül minden irányban nyújtok nekik fogalmat. Volt több analfabéta is köztük, kik már most szépen írnak, olvasnak. Mekkora öröm, ha valamit hiba nélkül ki tudnak olvasni vagy le tudnak írni! Asszonyaim néha még főzés közben is az abc-t forgatják. Nem kisebb, sőt talán még nagyobb a férfiak buzgalma, aminek roppantul örvendek, mert igen sokat lehet velük elérni. Közülük a legtöbb írni, olvasni és számolni tanul. Míg látunk, addig ilyesmit végzünk; s ha már esteledik, akkor kedves beszélgetés keretében, nyújtok nekik némi kis történelmi, földrajzi és politikai ismereteket... A bibliát mindig a fölfogásukhoz mért nyelven mondom el előttük... Legszívesebben az éneket tanulják. Egész lelkükkel énekelnek, s mélyen átérzik az ének értelmét. Olyan buzgón még sohasem hallottam énekelni, mint ahogy ez az aranyos lelkű, elhagyott nép énekel. Énekórákra nemcsak a katolikusok, de igen sok református is jön.”

A tüzesi iskolába még kezdetben elhívta Erzsike Turóczy I. énekot is, aki 1922-től vezette a csépai plébániát. S hogy a pap megjelenése mennyire új dolog volt ott, jól kifejezi egy gyereke otthoni megnyilatkozása: „Máma valami furesa volt nálunk. Olyan volt, mintha asszony volna, de mégis ember volt, meg a szoknya alatt nadrág is volt rajta, de bajusza mégsem volt.” Hamarosan azonban már legtöbben tudták, hogy a tisztelendő a Jézuska helyettese.

A harmadik iskoláját a Bogarasban találjuk. Itt hitoktatásban mind a hat osztály, sőt gyakran még az ismétlősök is egyszerre vettek részt. Legtöbbször 100–120 gyerek volt jelen. „Nincs semmi alap, amire építhetnénk – írja a M. Kongregáció említett számában. Szavaim, hála Istennek, jó talajra találtak... gyermekeim jók és figyelmesek... Olyan édesek, mikor kipirult arccal, sugárzó szemmel felelik, amit megtanultak. Sohasem büntetek.” A rosszat tevőtől azonban következetesen megkövetelte a mindenkori bocsánatkérést. Tanításában a gyermekek iránti szeretet és bizalom érvényesülése volt a meghatározó.

Iskoláiban az első évtől kezdve nagy gondot fordított a karácsonyfa-ünnepélyek megrendezésére. A gyerekek részére állított fahoz az ugi kastélyban készítették a szaloncukrokat és az egyéb édességet, de a celli és pápai bártnői is mindig küldtek karácsonyra szeretetsomagot. Még az öregek sem láttak soha olyan szép karácsonyfákat, mint akkoriban.

A modern nő „licenciátus”

A szőlőségek között Bözsike „licenciátusként” is működött, helyettesítette a papot azokban a funkciókban, amelyeket világi ember is elvégezhetett.

Vasárnaponként a misszióiskolájában és a bogarasi iskolában istentiszteletet tartott. Ezekről, 1923-ból saját elbeszéléséből tájékozódhatunk: „Legboldogabb vagyok, mikor vasár- és ünnepnapokon istentiszteletet tartok. Híveim misének hívják és nagy örömmel és buzgalommal jönnek. Az Officium Divinum című imakönyvből előimádkozom a miseimákat, s a végén – prédikációt tartok nekik. Fölváltva megyek a filiákba délelőtt és délután. Néha alig férünk be. A szent ünnepek alatt gyakran 300 hallgatóm is akadt egy-egy helyen. Az iskolában szoktunk összegyűlni... A szívem és lelkem tele volt szeretettel, muzsikával, s amikor előtűk beszéltem tulajdonképpen én zengtem a Magnificatot és Te Deumot, s talán éppen ezért ragadta úgy el őket. Egyik beszéd után, mikor alig győztem menekülni a rajongó sokaságból, kik simogatták, csókolgatták még a ruhámat is, elém áll egy becsületes arcú paraszt ember, magyarosan megrázza a kezem és azt mondja: Kisasszony, református ember vagyok, de engedje meg, hogy tiszteletteljes elismerésemet nyilvánítsam, mert ilyet egyetlen református paptól sem hallottam.”

Erzsébet egyre elmélyültebb munkát végzett. 1923 tavaszára két népmissziót szervezett. A lelki gondozás teljesítését Kúhár főapát vállalta: egy napot Tiszaugon az egykori Rákóczi-kápolnában, négy napot a bogarasi iskolában. Bogarasban a misszió alkalmával az iskolát templommá avatták. Egy hónap múlva Erzsike már ennek udvarán rendezhette meg a gyerekek első áldozását: „Filiáim mindegyikében, de különösen a bogarasiban, feledhetetlenül bájos és nagyon megható volt az első szentgyónás és áldozás. Pünkösöd szombatján délután kihoztuk a Plébános urat. Gyermekeim (kik közt még 17 éves is akadt) komoly összeszedettséggel készültek... Roppant szegénységük csak most látszott igazán. Sok közülük a nagyon rongyos hétköznapi ruhát nem mervén fölvenni, a kissé tehetősebb szomszédtól kölcsönzött ruháskában volt, és fiaim között olyan is akadt, ki a bátyjától örökölt egy szál ingecskében jött, pedig bizony elég csípős szél fújt. A rettentő nyomor látása egészen lehangolt... Áldozásztal gyanánt 4 összevarrt törülközőm szolgált. Legényfiaiimnak már mise előtt megmondtam, hogy válasszanak maguk közül kettőt, kik a Jézuska angyalaiként az Úr asztalát tartják... Van igen sok gyermekem, kik a nagy szegénység miatt csak egy marék pattogatott kukoricát kapnak reggel, s mert a távolság miatt ebédre haza nem mehetnek, ezzel vannak estig, s közben nem egyszer elájulnak az éhségtől. Ezek után elképzelheti jó ft. Péter, micsoda gyönyörűséggel nézegették a gazdagon megrakott asztalt, s mily örömrivalgással fogadták a hírt, hogy ez mind az övék” – fejeződik be az elsőáldozásról szóló levél.

Szent Benedek családjában

A Steer családra Erzsike a bencés szellem irányában hatott. A bárónőt és férjét megismertette Kúhár Flóriszal is, aki Pannonhalmára is meghívta őket. 1923 nyarán már bencés oblátusok: családjukban megmaradva élnek Szent Benedek szelleme szerint keresztény életet. Bözsike obláta-beöltözése 1923. október 3-án történt. Ekkor választotta a Skolasztika nevet. Az obláta-fogadalmat a jelölt év letelte után Kúhár főapát vette ki tőle, s már ekkor látható volt, hogy Bözsi nem fog megállni a világi obláta pályánál. 1924-ben Hajós Ida is obláta lett, s így az ugi házban mindnyájan Szent Benedek családjához tartoztak.

Skolasztika örömet fokozta, hogy munkatere Tiszakürttel, egy református faluval bővült, ahová azonban a környező tanyákról sok katolikus iskolás gyerek járt be. „Az idén megkapom Kürtöt is, hol csak az iskolás tanítványaim száma kb. 130” – írja 1923 őszén. Fáj neki, hogy nem tud mindenhová elmenni. Az ún. Tópartról ezt mondja: „Ott még nagyobb az elmaradottság... Roppant messze van tőlünk, kocsisom szerint az ő menésükkel is több mint 1 1/2 óráig jönnek, és mégis – mostanában különösen – aki csak teheti, eljön a misére.” Kürti működését nagyban elősegítette, hogy az elárvult katolikusok részére kápolnát építettek Bolza grófék. „Tegnap volt Tiszakürtön a kápolnaszentelés – írja október 8-án. Együttal bejelentették az ottani református papnál, hogy ezután hozzájuk is járok. Szegény öreg nem a legszívesebben fogadta a hírt, kicsit fél tőlem, de majd Isten segítségével tán' sikerül barátságban élnünk.”

Bár szorosan nem tartozott Skolasztika munkaköréhez, mégis aggódó szeretettel nézett a

távoli katolikus községre, Csépara. S 1923 végén már az a terve született meg, hogy Csépatól Tiszakürtig egy nagy átfogó népmisszióval meg kell rakni az alapot az evangéliumi építéshez. A bencésekre gondolva elszántan küzdött a megvalósításért. Hangoztatta a főapátnak is, hogy „itt egy egész kis birodalom lelkéről van szó”. Felhívta a figyelmet a szükséges felvilágosító munka legkülönbözőbb területeire, köztük a „magzattartás bűnének égbekialtó voltára” és gyaroriságára. S akaratát keresztül vitte: egyszerre négy bencés páter jelent meg a területen, és Csépán – ahol Skolasztika két előkészítő beszédet tartott – még harangszentelésre is sor került.

A lendület tartott tovább: 1924 karácsonyán Ugon egy házikápolnát, a Tüzesben pedig egy missziós-templomkát szentelt fel Kúhár Flóris. Az utóbbit egy tanyából alakították ki – Steerék támogatásával – teremmé, melyben a templomjellegét egyedül az oltár biztosította. „Mintha a tanyavilág szíve lenne itt – írja megemlékezéseiben a főapát – vagy mintha: ez a kápolnává alakított tanyái ház volna a jel, melynél szegény napszámosok, pásztorok, szőlőművelők serege a világ ma született Megváltóját akarná megtalálni.”

Az új missziós-ház létrejötte és Berecz Skolasztika élénk tevékenysége sokfelé elég nagy feltűnést keltett. A buzgalmat a megyés püspök azzal is elismerte, hogy 1925. május 16-án a missziós-ház udvarán az eperfák alatt kiszolgáltatta a bérmálás szentségét. Skolasztika a legnagyobb gondossággal készítette elő a jelentkezőket. 276-an voltak, annak dacára, hogy Kürtön és Ugon is bérmált a püspök. „Mennyi felnőtt: öreg asszony, ósz férfi állt a bérmálkozók sorában!” – jegyezte fel Skolasztika erről az eseményről.

A missziós kis templom hamarosan igazi központtá vált, s nagy szerepe volt abban, hogy a körzetben – püspöki javaslatra – állami pap-hitoktatói állás létesülhetett. Az 1926. szeptember 1-jén odaérkezett pap székhelye azonban – érthetően – Tiszakürt lett.

1927 elején a missziós-templom – mely valójában bérlemény volt – visszakerült a tulajdonoshoz. A komoly csapás Skolasztikát új kezdeményezésre szorítja: egytanerős római katolikus iskola építéséhez kéri a püspöki támogatást. A szétszórtan élő mintegy 2800 főnyi római katolikus népesség körében égető az iskolahiány! – írja beadványában. „Így azután megtörténik, hogy 12 éves korában is első osztályba jár a külterlki gyerek.”

A környező falvakban – ahol a lakosság összesített száma erre az időre elérte a 14 ezret – az 1860-as években már mindenütt volt valamilyen színvonalú egy vagy kéttantermes iskola. Az első világháború után a kürti Bogarasban községi iskola építésével próbálták a külterületi gondokon nyhíteni: egy tanterem létesült a kb. 250 gyerek számára, akik két tanítóhoz jártak. Skolasztika javaslata – hiába tették azt Steerék és a püspök is magukévá – nem valósulhatott meg. Helyette egy olcsóbb „megoldás” született, azzal, hogy a bogarasi iskolához még egy tantermet építettek egy kis kápolnafülkével együtt. A missziós-ház pedig elárvult, de az emberek nem feledték, még a második világháború után is missziós-háznak, sőt templomnak nevezték.

Az írni-olvasni tudók száma az Alsó-Tiszaugban, %

	1880	1900	1920	1930
Csépa	37	54,5	74	87,1
Tiszakürt	51	57,1	67	85,1
Tiszasas	64	75,3	81	90,4
Tiszaug	60	62,0	69	89,3
Szelevény	19	54,1	69	85,5
Átlag	46	60,6	72	87,5
Országos átlag	-	-	-	90,4

Az alsó-tiszaugi iskolai oktatás fejlődésének szerény lépéseit az írni-olvasni tudók számának községi alakulása megfoghatóan érzékelteti. (Figyelmet érdemel Kürt és Ug.) A külterület ezen világa azonban döntően rejtve marad.

Ugyanígy ismeretlen ebből az időből a szőlőség betegellátottságának helyzete is. Skolasztika ez irányú fáradozásai kapcsán született néhány levél már a valóság sűrűjébe vezető az olvasót. Az egykori celledőmlki betegápolónő a Tiszazugban talál elegendő munkateret a felebaráti szeretet ilyen formájának gyakorlására is. Öt évig a betegek

felkutatását és kezelését végzi. A súlyos esetekhez hívták csak a csépai körorvost, aki Steerné jóvoltából juthatott el a tanyákra: „Voltunk már a betegeknel a jó Wimmer doktorral és Ida, az én kis angyali lelkületű káplánommal. Elmentünk mindenhova, ahol sikoltva kiáltott segélyért a nyomor. Micsoda szörnyű dolgokat tapasztaltunk! Ilyen körüton még soh'sem voltam. Elgennyedt testek, rothadó lábak, rongyokba burkolt gyerekek! – Szegény doktor egészen belebetegedett, s borzasztóan fájt a szíve, hogy nem segíthetett mindenhol. Jaj, de másként gondolkoznának azok a felső tízezek, ha egyszer, csak egyetlen egyszer látnák ezt . . . és látnák azt is, hogy mennyi örömet szerez az ember egy-egy meleg, testvéri szóval, egy lázas, vagy kintől hideg veritékes homlok gyengéd megsímogatásával! Milyen megnyugvás látszott a szegény szenvedőkön, mikor a szerető Jézusról beszéltünk nekik s intettük őket, hogy Érte turrék el szívesen kínjaikat.”

A közösségi élet szervezője

A hátrányos életviszonyok, életkörülmények szinte minden területén változtatni próbált a valóságot gyorsan átlátó és átérző Skolasztika nővér. Ott találjuk a társas élet, a kulturális csoportok szervezésénél is. 1924 végén már egyik régi tervének – egyesületek szervezése – megvalósításán dolgozik a tüzesi missziós házban. „Ha látta volna, milyen boldogan fogadta a nép! Ifjak és öregek egyaránt – írja lelki irányítójának, Kűhár Flórisnak. Már tartottunk is négy összejövetelt . . . Vasárnap délután jönnek a legények, kedden délelőtt a leányok, szerdán délután a férfiak és pénteken délelőtt az asszonyok.” A csépai leányok részére már az 1924. márciusi misszió alkalmával megalapította a Szent Skolasztika Kongregációt, mely a háború után is fennállott. Két év múlva Tüzesen is létrehozta a kongregációt. A tagok fölvétele a reggeli mise keretében volt, délután pedig erre az alkalomra írt színdarabját és versét adták elő. A bogarasi gyerekek részére a Szívárdát szervezte meg. Minden szombat délután maguk mentek a gyerekek a tüzesi missziós házba, ott voltak a gárdagyűlések. Többnyire ezekre az alkalmakra születtek kis gyermekversei (pl. A Jézuska napsugár és a Gyöngyvirág címűek).

1926-ban a csépai férfiak körében újjászervezte a Népszövetséget, s lelkes propagandája nyomán a 17 tag több százra szaporodott. De még ennél is nagyobb eredményt jelentett, hogy a szőlősgében a legények részére egészen szabályos egyetlet alapított, létrehozva ezzel a KALOT ösét, az első tanyai legényegyletet. Itt nemcsak a vallásosság, hanem a kedélyképzés s a társasjátékok elsajátítása is nagy szerepet játszott. Az egylet a Korhány-szőlőben székhelyül külön házat bérelt, ahol rendszeresen mutattak be színdarabokat s tartottak bálokat is.

Skolasztika igazi művész volt abban, hogy egymással megértesse az embereket, egymáshoz kapcsolja a lelkeket. 1927-ben azonban a már régtől érlelődő nagy tervének megvalósulása őt magát szólítja el a megpezdült Tiszazugból. Amikor oda indult, „a Nagy-Alföld portengerében picike homokszem” kívánt lenni. A szőlőség homokjában azonban csillogó aranyrögöcske lett, ahol fényével, megnyerő emberségével mutatta az éjszakai sötétséghől kivezető utat.

Szent Benedek leánya

1927 júliusában már Tiszaújfalu tanyavilágának kellős közepén „töri az ugart”. Ott, ahol az áhított kis szerzet (Szent Benedek Leányai) otthona létesült. Steerek eredeti elképzelése szerint a tiszauzi Szent Antal-tábla kis dombján építettek volna obláta-házat. A nagy költség miatt azonban erre a célra – átmenetinek gondolva a dolgot – a pusztáújfalui birtokon az ötszobás ispánházat jelölték ki. A kis fehér „kastélyt” Kűhár Flóris 1927. július 28-án már zárdaként szentelte föl. Ekkor kezdte itt meg a közös lelki gyakorlatot Skolasztika és 3 társa, hogy félévi jelöltség után fehér főkötős noviciák (újonc apácák) legyenek, megépítve ezzel egy új szerzet, a Szent Benedek Leányai első bástyáját.

Az elismert kis közösség életét és munkáját Skolasztika irányította. Tüdőbetegségének elhatalmasodása idején is elszánt hittel, tántoríthatatlan akarattal dolgozott, s a rászorulók sokaságának életét jobbító tervet foglalkoztatták. Gyors és tragikus halála 1932. október 21-én következett be. Sok elképzelése már nélküle valósult meg a Tisza menti bencés élet további 12 éve alatt.

Csépa 1798-ban épült katolikus temploma

Az már a sors ajándéka talán, hogy 1934-ben Berecz Skolasztika régi működése területén – Csépan – az általa alapított szerzetből három nővér telepedett meg; a helyi hatóságok kérésére átvették a csépai óvoda irányítását s a legkisebbek gondozását. A régi épületüket még ma is zárdának nevezik a községben . . .

Dr. Botka János

Irodalom: *Radó Polikárp:* Tiszazugi történet. Budapest, 1945 – Mária Kongregáció 1923. április (8.) sz. – *Botka János:* Egy tiszazugi falu, Csépa története. Levéltári Füzetek 3. Szolnok, 1977 – *Tóth Dezső:* A tiszakürti eklézsia története. (Kézirat, 1949. Tiszazugi Földrajzi Múzeum) – *Szállási Sándor:* A Tiszazug problémái. (Kézirat, 1935. M. Néprajzi Múzeum Adattára) Tiszakürt közgyűlési jegyzőkönyvek. 1923–26. Szolnok Megyei Levéltár.

HÍREK

Debrecenben, a Déri-múzeumban augusztus 19-én dr. Dankó Imre megnyitotta a *Debreceni sütőgető mesterségek* című kiállítást.
Almási Balogh Pál halálának 125. évforduló-

ján, szeptember 27-én emlékülést rendeztek Nagybarcán.

Gróf Esterházy János-emléktáblát avattak a főváros V. kerületében. Ünnepi beszédet mondott dr. Katona Tamás és Duray Miklós.